

Antigues oracions populars quotidianes

per Joan Farell i Domingo

Anys enrera, el poble, en la seva senzilla i curtedat de coneixements, posseïa un arrelat fons religiós, senzill, rudimentari i, fins i tot, a voltes incoherent, que si bé no ha arribat mai a llevades especulacions religioses, ha creat al seu entorn tot un fons de devoció que ha aconseguit conformar com una mena de cos de doctrina fortament arrelat al seu esperit i a les seves costums. El conjunt constitueix un valuós patrimoni cultural, un vast tractat de doctrina espiritual.

D'aquest fons de pietat tan simple i a voltes insignificant en van sorgir una gran munió de pregàries encaminades a derramar, obtenir o a agrair, en qualsevol moment o activitat de la jornada, els favors de Déu Nostre Senyor, de la Verge Maria o dels Sants.

Aquest recull no pretén, de cap manera, establir un corpus més o menys complet de les oracions que eren, abans i ara, recomanades i ensenyades per l'Església per tal de ser resades individualment o en comunitat familiar, com són el Parenostre, el Sant Rosari, la Benedicció de la taula, l'Angelus, etc., és a dir, aquelles que s'ensenyaven a casa, a l'escola o a la doctrina de la parròquia i que tot bon cristià havia de saber abans de rebre alguns dels principals sacraments.

Farem esment a unes poques oracions i jocolatòries -en tenim recollides una gran collada- que el poble havia après per tradició oral, de generació en generació; és a dir, aquelles que únicament els pares i els avis ensenyaven a la fillada a mida que s'anava fent la creixença. Gairebé totes s'adeien a les hores i a les diverses feines de cada dia.

Aquest recull d'oracions i jaculatòries populars és una petita mostra de les moltes que ens ha llegat la tradició. Totes són reverents amb els principis de la fe i la doctrina de la religió catòlica. Tal vegada, un altre dia, en recollirem unes quantes de las que proscriu l'Església, ja que són més aviat eixarms o sortilegis que no pas oracions de lloable intenció.

En despertar-se era bona costum dedicar el primer pensament a Jesús i Maria, resant aquesta jaculatòria:

*Mon primer pensament sia
per Jesús i Maria.*

o bé aquesta altra, que tenia el mateix sentit invocatiu:

*Beneït sia el bon dia
i el bon Déu que ens l'envia.*

Sant Marçal - Montseny.

Déu vos guard, Verge Maria.

En alçar-se del llit i en anar a posar els peus a terra, es podia pregar dient:

*Els peus a terra poso
per a caminar,
per a seguir a Cristo
i mai pecar.*

Després de resades altres oracions més comunes i en sortir de la cambra, era bo resar aquesta oracioneta:

*Tots els meus pensaments
totes les meves paraules
totes les meves obres
d'aquest dia, us ofereixo Senyor,
amb l'ànima meva. Amén.*

Mentre es deia aquesta oració es feia el senyal de la creu al front, a la boca i al pit entretant es recitava cada una de les tres primeres intencions.

Quan la persona devota es preparava per a rentar-se la cara i les mans, es podia mussitar aquesta jaculatòria:

*Aquestes mans i cara que em rento
els cucs s'ho han de menjar,
i a mi i a tot el meu cos;
la meva ànima ¿què serà?*

Quan hom es disposava a començar les feines del dia o bé a sortir de casa, solia resar-se:

*A Déu m'encomano i a la Verge Maria;
a l'àngel que em guia,
i a tots els Sants i Sants del Paradís.
Amén.*

També es resava aquesta altra, força coneguda:

*Àngel de la Guarda, dolça companyia,
no em desempareu ni de nit de dia;
no em deixeu mai sol que jo em perdria.*

Quan des de casa o fent camí se sentia tocar hores en un cloquer proper era acostumat resar una o altra d'aquestes oracionetes:

*Hores corren a terra,
els àngels canten al cel,
per sempre sia lloat
el Santíssim Sagrament.*

*Una hora "menos" de vida
una hora més aprop de la mort.
A la meva agonia
assistir-me Mare mia.*

Quan les campanes tocaven a morts i es coneixia qui era el difunt, s'encomanava la seva ànima a Déu, dient:

*Les campanes toquen
un difunt hi ha,
pregueu per l'ànima de X
que és nostre germà.
Dau-li la glòria,
Jesús bondadós,
dau-li a la seva ànima
eternal repòs.*

Quan les campanes tocaven a Missa, els fidels que es preparaven per assistir-ni confiaven a Déu la seva bona intenció, dient:

Ens n'anem a Missa,

*amb el bon intent
que Déu ens guardi del dimoni
i de mala gent.*

En emprendre el camí el vianant invocava la protecció celestial:

*En aquest camí em poso;
amb Déu m'abraço.*

*Amb les claus de Sant Pere em tanco.
Amb l'espasa de Sant Pau en defenso.
A les llagues de Crist m'arrimo
i amb el martell de Maria m'abrigo.*

Altra oració fa menció dels principals contratemps i perills en què en aquells temps s'arriscava el caminant:

*Caus i llops, les mans serrades;
lladres i traïdors, les mans lligades.
Déu ens guard de cuca i de ca
i de tota cuca que mal fa.
Déu ens guard de cuca i de serpent
i de tota mala gent.*

Quan es passava pel davant d'una fornicula on hi havia exposada una Mare de Déu, després de resar una Avemària, es recitava:

*Adeusiau, Mare de Déu,
cara de rosa florida,
doneu-me la benedicció
que us diré una Avemària.*

Davant d'un oratori de camí el vianant es detenia el temps just de resar un pare-nostre o una avemària, implorant la protecció de la imatge que hi havia en el capelló. En acabar, i com ofrena de caminant, dipositava una pedreta o una flor o un brot de qualsevol planta, al peu de la peanya de la capelleta.

El passavolant que passava pel davant de la porta d'un cementiri solia encomanar la seva ànima a la protecció dels difunts enterrats, bo i resant aquesta oració:

*Déu vos guard ànimes difuntes
al cel ens poguem veure juntes,
i a l'hora de la meva fi
pregueu totes per mi.*

Quan el pagès, al final de la jornada, recollia les eines i es disposava a retornar a la seva llar, solia encomanar la collita a Sant Marc:

*Gloriós Sant Marc
gardeu-nos aquest blat
i feu que sigui guardat
fins a l'hora de ser segat.*

Quan des de lluny se sentia el retruny del trou i es preveia el temperi, es resava aquesta invocació:

*Sant Marc, Santa Creu,
Santa Marta no ens deixeu.*

Però quan la tempesta era propera i la llampegadissa i el bramar dels trons es feien esfereïdors, es tancaven els porticons

de les finestres i s'encenia un ciri que hagués cremat davant del monument el dia del Dijous Sant. A cada tro es recitava:

*Sant Marc, Santa Creu,
Santa Bàrbara no em deixeu.
Santa Bàrbara va pel camp
tota vestida de blanc,
tota vestida de negre;
Jesús, com llampega.*

A l'entrar en una església, i abans de persignar-se, era bo fer aquesta pregària:

*Aigua beneïda
em siau salut i vida,
em perdoni els pecats venials
i les relíquies dels mortals.*

Oratori al Cap del Raval - Castellfollit de Riubregós

Abans d'anar a confessar era recomanat resar aquesta oració:

*A a quest temple vull entrar,
els meus pecats vull confessar;
de tants que en tinc no hi vull pensar.
Jesús, Vós que me'ls sabeu
feu la gràcia que me'ls perdoneu.*

A més de la preparació oracional que es feia abans de combregar, en el moment d'atancar-se a l'agenollador es deia aquesta jaculatòria:

*A aquesta taula m'agenollo
per rebre el Santíssim Cos.
Una taula tan pobreta
i un menjar tan preciós.*

Quan algú es creuava amb el Sant Viàtic o des de dins de casa se sentia el dringneig de la campaneta que n'avisava el pas, s'encomanava a Déu la salut del cos i de l'ànima del malalt:

*Siau medicina per ànima i cos,
pel malalt que frissa per unir-se a Vós,
i feu-me la gràcia que en els últims moments
també pugui rebre els Sants Sagraments.*

Després de sopar les famílies cristianes passaven el Rosari, que acabava sempre amb una llarga passada de parenostres i avemàries en sufragi dels difunts de la família i en petició de beneficis diversos. Llest la pregària, la família unida demanava la gràcia de tenir una bona mort:

*Santa Mònica gloriosa
mare de Sant Agustí,
jo vos encomano la meua ànima
que me'n vaig a dormir.
Confesseu-me, combregueu-me
i si em moro
ajudeu-me a ben morir.*

Amb el mateix fi, en altres cases es resava aquesta oració bilingüe:

*Jesús mio Jesucristo
amado de mi corazón,
Vós que sabéis mis pecados
i sou bondat infinita,
perdoneu-me els que faig,
carregueu-me de penitència
per la meua salvació,
i si per cas em moro
que em serveixi de confessió.*

En anar-se'n a dormir i un cop disposat per colgar-se, se solia reclamar la protecció dels quatre Evangelistes i la de la Mare de Déu:

*En aquest quarto que dormo,
quatre cantons hi ha;
a cada cantó un angel hi està.
Lluc, Joan, Marc i Mateu,
quatre evangelistes davant de Déu.
La Mare de Déu al meu costat
que em diu X, dorm i reposa
i no tinguis por de cap mala cosa
que si cap mala cosa hi ha
la Mare de Déu te'n guardarà.*

A vegades l'acabament d'aquesta oració deia:

*i si cap mala cosa hi havia
la Mare de Déu te'n guardaria.*

En el moment d'agafar l'espelma o el llum d'oli es confiava la son reposadora a:

*Jesús, Josep i Maria,
en vostres mans encomano l'ànima
mia.*